

	5. To'laxo'jayeva M.T. "Teatr tanqidchiligi" - "San'at" jurnali nashriyoti; T.:2015. 6. Qodirov R. "Rejissura asoslari" monografiya - "Navro'z" nashriyoti - T.:2015. 7. Mahmudova X. "Sahnaviy asarning xatti-harakatli tahlili" .T.: Fan va texnologiy. T.: 2012. Axborot manbalari 1. www.gov.uz 2. www.lex.uz 3. www.ziynet.uz 4. www.teatr.uz 5. www.madaniyat.uz 6. www.folklore.uz 7. www.dsmi.uz
7.	O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: Sh.R.Abdumalikov – O'zbekiston Respublikasi san'at arbobi, Kamoliddin Behzod nomidagi milliy rassomlik va dizayn instituti "Teatr bezagi rangtasviri" kafedrasi professori F.S.Djalilova – O'zDSMI, "Musiqali, dramatik teatr va kino san'ati" kafedrasi dotsenti
9.	Taqrizchilar: M.Abdugunduzov – O'zbekiston Respublikasi va Qoraqalpogiston Respublikasi Xalq artisti. O'zbek Milliy Akademik drama teatri. B.Usmonov – O'zbek drama teatri. (kadrlar buyurtmachisi).

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON DAVLAT SAN'AT VA MADANIYAT INSTITUTI**

"TASDIQLAYMAN"

O'zDSMI rektori

I.J.Yuldashev

2021-yil _____

**GRIMYORNING RASSOM BILAN ISHLASHI
FAN DASTURI**

Bilim sohasi: 200 000 – San'at va gumanitar fanlar

Ta'lim sohasi: 210 000 – San'at

Ta'lim yo'nalishi: 60211700 – Grim san'ati

Fan/modul kodi 377 BUTYT200110	O'quv yili 2021/2022	Semestr 1-2-3-4	ECTS-Kreditlar 10	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili o'zbek		Haftadagi dars soatlari 2,2,2,4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Aktyorlik mahorati	150	150	300
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarni mazkur soha bo'yicha zamonaviy ta'lim metodlari orqali tarbiyalash, zamonaviy asarlar asosida qahramonlarga butafor yasash, pape-mashe, gipsdan model yasash, bosh kiyimlar ustida ishlash, bando, karton bezagi ustida ishlash, furnituralarni bezatishni o'rgatishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, ijrochilik jarayoniga metodik va kreativ yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-Mavzu. Pape-mashe Turli-tuman modellarni yasash uchun maxsus haykaltaroshlik loyi talab qilinadi. U O'zbekistonda qizg'ish va kulrang turda uchraydi va quruq holda olib kelinadi. Mazkur loyning ijobiy tomonlaridan bin shuki, qurigandan so'ng kam yoriladi. 2-Mavzu. Gipsdan model yasash Bunday loyni tayyorlash uchun quruq loyni suvga shunday aralashtirish kerakki, u quyuq zamazka holiga kelsin. Tayyor loy bochkada, usti ho'l latta bilan yopilgan holda saqlanadi (qurib qolmasligi uchun). Loyning tozaligiga yaxshi e'tibor berish kerak, aks holda iflos aralashmalar modelning toza chiqmasligiga sabab bo'lishiga olib keladi. 3-Mavzu. Bosh kiyimlar ustida ishlash Butaforiya ishlarining asosiy turi predmetlarni bir nechta qatlam qog'ozdan yopishtirilgan turiga aytiladi: bu pape-mashe deb ataladi. Uyumlarni qog'oz qatlamlaridan yasashni loy modeli, gips modeli mavjud. Rangli eskizlar ishlash Gips bilan quyilgan yapaloq formalar xotijam holda qoldiriladi, dumaloq narsalar esa gipsning to'liq qotishiga qadar aylantirib turiladi. Keyingi hollarda murakkab formalar olinishi uchun gipsga so'ndirilgan ohak qo'shiladi, sababi u gipsning qotishini kechiktiradi. 4-Mavzu. Kartondan andaza tayyorlash Marmar tasvirini qog'oz va matoga tushirish mumkin. Bu jarayon moybo'yoq va kerosin yordamida amalga oshiriladi. Vanna yoki chuqur idishga sovuq suv quyib kerosinda critilgan moybo'yoq sepiladi. Kerosin yengil bodganligi uchun bo'yoq suvning yuzasida bir necha daqiqa marmar shaklida yoyilib turadi. Suzib yurgan bo'yoq ustiga qog'oz bo'laki qo'yiladi va darhol chiqarib olinadi. Moybo'yoq qog'oz yuzasiga ajoyib tasvirlar tushiradi. Marmar tasviri yaxshi tushmasa, ish jarayoni takrorlanadi. 5-Mavzu. Bondo, karton, fanera 3mm Modellar tayyorlashda eng qulay material — bu yashil haykaltaroshlik loyi			

	Butafor yasash texnologiyasi; Grim; Soch turmagi (pariklar); Pape-mashe. Gipsdan model yasash; Bo'yash jarayoniga tayyorlash; Tashqi bezaklarni berish jarayoni; Bosh kiyimlar ustida ishlash; Detallarga ishlov berish; Bezak (bondo, karton); Detallarning metall ko'rinishidagi imitatsiyasi; Furnitura bezagi; sahna ko'rinish bilan muloqotdan so'ng o'z ijrosini tahlil qila bilish, joriy, oraliq va yakuniy nazoratlar uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha ijodiy ishni muvofaqqiyatli topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. Jalilova F. Grim. - O'zDSI, 2008 2. Jalilova F. Grim. - O'zDSI, 2015 3. Andjan A., Volchanskiy. Grim va kino. – M. 1957. 4. Ismoilov M. Sahna pardozi. – T.2004. 5. Shkolnikov. Osnovi ssenicheskogo grima. – M. 1957. 6. Shkola izobritatel'nogo iskusstva Vipuskax 10. – M. 1963. 7. Sundukova V.N., Axmedova Z.A. K.S.Stanislavskiy sistemasining atama va unsurlari. T. 2012. Qo'shimcha adabiyotlar 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-maydagi "Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'mi va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6000 – sonli Farmoni. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 31-maydagi "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3022 – sonli Qarori. 3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021 yillarda O'zbekistonni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 2017-yil 14-fevraldagi F-4849 Farmoyishi. 4. Usmonov R.I. Rejissura. – T.: "Fan", 1997, 221 b. 5. To'laxo'jayeva M.T. "Teatr tanqidchiligi" – "San'at" jurnali nashriyoti; T.:2015. 6. Qodirov R. "Rejissura asoslari" monografiya- "Navro'z" nashriyoti-T.:2015. 7. Mahmudova X. "Sahnaviy asarning xatti-harakatli tahlili" .T.: Fan va texnologiy. T.: 2012. Axborot manbalari 1. www.gov.uz 2. www.lex.uz 3. www.ziynet.uz 4. www.teatr.uz 5. www.madaniyat.uz 6. www.folklore.uz 7. www.dsmi.uz
7.	O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: X.N.Qobilov – O'zDSMI, "Musiqali, dramatik teatri va kino san'ati" kafedrasi dotsent v.b. B.M.Mirzaev – O'zDSMI, "Musiqali, dramatik teatri va kino san'ati" kafedrasi katta o'qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: M.Abdugunduzov – O'zbekiston Respublikasi va Qoraqalpoqiston Respublikasi Xalq artisti. O'zbek Milliy Akademik drama teatri. B.Usmonov – O'zbek drama teatri. (kadrilar buyurtmachisi).

22. Modelga bezak berish
23. Furnituralar yordamida bezash
24. Tashqi bezak berish jarayoni
25. Bezak (bondo)
26. Bezak (karton)
27. Rangdagi xomaki eskiz
28. Andaza tayyorlash
29. Bezak detallari andazasini tayyorlash
30. Bondo, karton, fanera 3mm
31. Detallarning metall ko'rinishidagi imitatsiyasi
32. Bezak detallarini to'plash
33. Furnitura bilan to'ldirish (yoki bezak berish)
34. Funtik bilan rasm tushirish
35. Tashqi bezak berish
36. Furnitura bezagi
37. Model tanlash – eskiz
38. Chizmatasvirdagi xomaki eskiz
39. Furnitura detallarini tayyorlash
40. Biriktiruvchi detallar ustida ishlash
41. Bezak detallarini to'plash
42. Biriktiruvchi zanjir va munchoqlar ustida ishlash
43. Sun'iy qimmatbaho toshlar bilan bezak berish
44. Personajni dramatik tarzda tahlil etish
45. Obraz yaratishda xomaki chizgilar ustida ish
46. Xarakterlarni ochib berish va yangi obraz yaratish
47. Odam kalla suyagining gips shaklida bajarish (chizmatasvir)
48. Geometrik figuralarni xomaki bajarish
49. Proporsiya qonunlari va ularni o'rganish jarayoni
50. Gips materialini qalamda ifodalash
51. Spektakl uchun sovuq qurol yasash
52. Spektakl uchun meyv va sabzavotlar yasash
53. Spektakl uchun taomlar yasash
54. Spektakl uchun butafor idishlar yasash
55. Spektakl uchun miltiq yasash
56. Spektakl uchun pul va hujjatlar yasash
57. Spektakl uchun oltin buyumlar yasash
58. Spektakl uchun hassa va boshqa yasama pratezlar yasash
59. Spektakl uchun niqoblar yasash
60. Spektakl uchun qor, muz, gul, daraxt kabi butafor buyomlar yasash

Amaliy mashg'ulotlar ijodiy ustaxonada, maxsus qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Pape-mashe

2. Gipsdan model yasash
3. Maxsus loydan model yasash
4. Gipsdan shakl hosil qilish
5. Pape-mashe texnikasida ishlash
6. Model qoliblarini jamlash
7. Modelni gruntlash
8. Grunt ustidan chizma berish
9. Mastika yordamida modelni to'g'irlash
10. Mastika ustidan ishlov berish
11. Bo'yash jarayoniga tayyorlash
12. Modelni bo'yash
13. Parafin (mum) bilan ishlov berish
14. Tashqi bezaklarni berish jarayoni
15. Bosh kiyimlar ustida ishlash
16. Rangli eskizlar ishlash
17. Kartondan andaza tayyorlash
18. Xom ashyolar tanlash
19. Model detallarini bichish
20. Detallarga ishlov berish
21. Mayda detallar ustida ishlash
22. Modelga bezak berish
23. Furnituralar yordamida bezash
24. Tashqi bezak berish jarayoni
25. Bezak (bondo)
26. Bezak (karton)
27. Rangdagi xomaki eskiz
28. Andaza tayyorlash
29. Bezak detallari andazasini tayyorlash
30. Bondo, karton, fanera 3mm.
31. Detallarning metall ko'rinishidagi imitatsiyasi
32. Bezak detallarini to'plash
33. Furnitura bilan to'ldirish (yoki bezak berish)
34. Funtik bilan rasm tushirish
35. Tashqi bezak berish
36. Furnitura bezagi
37. Model tanlash – eskiz
38. Chizmatasvirdagi xomaki eskiz
39. Furnitura detallarini tayyorlash
40. Biriktiruvchi detallar ustida ishlash
41. Bezak detallarini to'plash
42. Biriktiruvchi zanjir va munchoqlar ustida ishlash
43. Sun'iy qimmatbaho toshlar bilan bezak berish
44. Personajni dramatik tarzda tahlil etish
45. Obraz yaratishda xomaki chizgilar ustida ish
46. Xarakterlarni ochib berish va yangi obraz yaratish
47. Odam kalla suyagining gips shaklida bajarish (chizmatasvir)
48. Geometrik figuralarni xomaki bajarish

47. Qalamtasavirida bajarilish mahorati 48. Grimdagi odam portretini rangda yozish (rangtasvir) 49. Grimdagi portretning obrazlilik mohiyatlarini ko'rsatib berish 50. Portret va grim jihatlari o'rganish va ularni rangda namoyon etish 51. Ertak qahramoni obrazida portret ishlash (chizmatasvir va rangtasvir) 52. Chizmatasvir va rangtasvirida fantaziyaviylik xususiyatlarini ishlab chiqish 53. Portret ishlashda individuallik va kreativlik 54. Fantastik janrdagi bir nechta personajlarga obrazli (grim) eskizlar yaratish 55. Klassik va zamonaviy fantastik (szenariy) filmlarga xususiy grim loyihasi ishlash 56. Loyihani prezentatsiya etish usullari 57. Qadimgi dunyo tarixi asosida libossi gomatni ishlash (rangtasvir va rangtasvir) 58. Tarixiy obrazdagi shaxsning obrazini yaratish jarayoni 59. Rangtasvirida va chizmatasvirida detallarni ishlash 60. Milliy ko'rinishda libossi gomatni ishlash (chizmatasvir va rangtasvir) 61. Gomatni chizish yoki yozishda texnologik mahoratga erishish 62. Detaillarning fakturasini detallashtirish 63. Tarixiy va zamonaviy bosh kiyimlar, taqinchoqlar, zargarlik buyumlar va turniturni chizish 64. Bosh kiyimlar ustida mustaqil xomaki eskizlar yaratish 65. Mayjud va mavjud bo'lmagan zargarlik buyumlariga eskiz va chizmalar ishlash 66. Klassik va zamonaviy furniturani qog'ozda yoki jismlarda ishlash 67. Odamning turli mimikalari asosida psixologik portret chizgilarini (grim) yaratish 68. Teatro, Kino va Televideniye, Show, Sirk, Myuzikl, Konsert, Ballet va rags plastik san'ati turari asosida mualliflik grim obrazlarini yaratish 69. Badiiy asarlarda portretlarning psixologik shaklini o'rganish va tahlil etish 70. Klassik va zamonaviy portret janri tarixi 71. San'atda ogim va yo'nalishlarning kelib chiqish tarixi 72. Teatr va boshqa ijodiy ishlab chiqarish jarayonlarida amaliy mashg'ulotlar 73. Ko'rgazmali grim asarlarni yaratish usullari	3.
47. Qalamtasavirida bajarilish mahorati 48. Grimdagi odam portretini rangda yozish (rangtasvir) 49. Grimdagi portretning obrazlilik mohiyatlarini ko'rsatib berish 50. Portret va grim jihatlari o'rganish va ularni rangda namoyon etish 51. Ertak qahramoni obrazida portret ishlash (chizmatasvir va rangtasvir) 52. Chizmatasvir va rangtasvirida fantaziyaviylik xususiyatlarini ishlab chiqish 53. Portret ishlashda individuallik va kreativlik 54. Fantastik janrdagi bir nechta personajlarga obrazli (grim) eskizlar yaratish 55. Klassik va zamonaviy fantastik (szenariy) filmlarga xususiy grim loyihasi ishlash 56. Loyihani prezentatsiya etish usullari 57. Qadimgi dunyo tarixi asosida libossi gomatni ishlash (rangtasvir va rangtasvir) 58. Tarixiy obrazdagi shaxsning obrazini yaratish jarayoni 59. Rangtasvirida va chizmatasvirida detallarni ishlash 60. Milliy ko'rinishda libossi gomatni ishlash (chizmatasvir va rangtasvir) 61. Gomatni chizish yoki yozishda texnologik mahoratga erishish 62. Detaillarning fakturasini detallashtirish 63. Tarixiy va zamonaviy bosh kiyimlar, taqinchoqlar, zargarlik buyumlar va turniturni chizish 64. Bosh kiyimlar ustida mustaqil xomaki eskizlar yaratish 65. Mayjud va mavjud bo'lmagan zargarlik buyumlariga eskiz va chizmalar ishlash 66. Klassik va zamonaviy furniturani qog'ozda yoki jismlarda ishlash 67. Odamning turli mimikalari asosida psixologik portret chizgilarini (grim) yaratish 68. Teatro, Kino va Televideniye, Show, Sirk, Myuzikl, Konsert, Ballet va rags plastik san'ati turari asosida mualliflik grim obrazlarini yaratish 69. Badiiy asarlarda portretlarning psixologik shaklini o'rganish va tahlil etish 70. Klassik va zamonaviy portret janri tarixi 71. San'atda ogim va yo'nalishlarning kelib chiqish tarixi 72. Teatr va boshqa ijodiy ishlab chiqarish jarayonlarida amaliy mashg'ulotlar 73. Ko'rgazmali grim asarlarni yaratish usullari	3.

Tablaba:

kasbiy-badiiy vazifalarning badiiy-texnika bilan o'zaro aloqadorligi; texnik va texnologik jarayonlarning rassomchilik asarlarini yaratishdagi o'ri; model yuz qiyofasi va uning shaklini ranglarda ifodalash, model qiyofasining xarakteristikasini ifodalash; badiiy-kasbiy izlanishlarni rangtasvir texnologiyasi bilan uyg'unlashtirish; badiiy asar uchun eng ma'qul shart-sharoitlar; bo'yloqlardan muhim ranglar chiqarish; ranglar kahramonlarga grim eskizlarini yaratish; grimdagi odam portretini rangda yozish; asarlar ustida ishlashda artistizmga yordam beruvchi kasbiy malaka komplekslari haqida *haqida tasavvurga ega bo'lish*;

o'quv topshiriqlarining maqsad va vazifalarini; ranglar uyg'unligi va rangtasvir yaxlitligiga, umumiy kolorit tizimiga erishishni; shaklning tabiiyligi, shartlilikiga va

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha ijodiy ishlarni tayyorlash va uni namoyish qilish tavsifiya etiladi. Talabadan fan bo'yicha mustaqil o'rganigan bilimlarini auditoriyada turli xil ijodiy uslublar orqali namoyish qila olishi va boshqalarga o'rnatga olishi talab etiladi.

V. Talim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari

1. "G'arb san'ati usulida natyurmort ishlash" (chizmatasvir) 2. Natyurmortda kompozitsion tuzilma 3. Natyurmortning xarakterlik xususiyatlarini ochib berish 4. Qalamtasavir mahoratini oshirish jarayoni 5. Shtix uslublarini rivojlantirish 6. Milliy san'at usulida natyurmort ishlash (rangtasvir) 7. Milliy an'anaviy xarakterlik xususiyatlarga erishish 8. Kompozitsion joylashtirish usullari jarayoni 9. Ranglar uyg'unligi va psixologik jihatlari 10. Bo'yog'larni qo'llash texnologiyalari 11. Zamonaviy yoki maishiy shaklda natyurmort ishlash (chizmatasvir va rangtasvir) 12. Natyurmortni turli oqimlarda eksperiment tarzda bajarish 13. Griyayl texnologiyasi 14. Detaillarni bir-biridan farqli ravishda ishlash 15. Sanguina, sous, ko'mir va boshqa grafik materiallarni qo'llash texnologiyasi 16. Klassik asarlaridagi personajlarga grim eskizlarini yaratish 17. Personajni dramatik tarzda tahlil etish 18. Obraz yaratishda xomaki chizgilar ustida ish 19. Xarakterlarni ochib berish va yangi obraz yaratish 20. Odam kalla suyagining gips shaklida bajarish (chizmatasvir) 21. Geometrik figuralarni xomaki bajarish 22. Proporsiya qonunlari va ularni o'rganish jarayoni 23. Gips materialini qalamda ifodalash 24. Gudon, Volter yoki Appolon yuzlarini gips shaklida bajarish (rangtasvir) 25. Gips shaklidagi portretning o'xshashligiga erishish mahorati 26. Rang gammasini turli tonlarda qo'llash 27. Portretga plastika va hajm 28. Gipsdan ishlangan odam yuzi bilan natyurmort ishlash (chizmatasvir va rangtasvir) 29. Natyurmortdagi gips portretini boshqa jonsez detallardan farqlab ishlash 30. Qalamtasavirida faktura va unga erishish usullari 31. Zamonaviy asarlar asosida kahramonlarga grim eskizlarini yaratish 32. Odam gomali skeletini o'rganish (chizmatasvir va rangtasvir) 33. Skelet yordamida odam gomatining ichki tuzilishini o'rganish 34. Skelet suyaklari va ularni detallashtirish 35. Odam yuzi mimik muskulaturani o'rganish (chizmatasvir va rangtasvir) 36. Odam kalla suyagi anatomiyasi va undagi mushaklar(muskullar) 37. Mushaklarning o'zgarish xususiyatlari 38. Mushaklarni qalamda va bo'yog'larda mustaqil bajarish 39. Umumiy tashqi yuz mimikasini o'rganish (chizmatasvir va rangtasvir) 40. Komik va tragedik psixologik mimikalar	3.
III. Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar	3.